

**Šis gidas atsako į klausimus kurie jums gali kilti apie
Farmaciją, Dantistų ir Okulistų paslaugas, suteikiamas
žmonėms Grampian regione**

Lithuanian - Lietuvių

Gidas apie NHS Grampian regiono Farmacijos, Dantų ir Akių paslaugas

Spalis 2009

© NHS Grampian

Turinys:

1	Farmacijos Paslaugos
6	Dantistų Paslaugos
11	Okulistų Paslaugos

Farmacijos Paslaugos

Vaistininkas ar farmacininkas yra kvalifikuotas profesionalas, kuri/s buvo specialiai apmokyta/s, ir užbaigęs apmokymą, yra gavęs licenziją paruošti ir išduoti pagal receptą išrašytus vaistus ir kitus medikamentus. Jie gali:

- Išduoti gydytojo išrašytus vaistus
- Parduoti vaistus be recepto
- Patarti dėl vaistų visokiems mažybiniam susirgimams tiems pacientams, kuriems išrašyti vaistai yra nemokami
- Nelaimingo atsitikimo atveju, teikti kai kuriuos priskirtus vaistus pakartotinai, jeigu jų pritrūkote
- Jie gali patarti dėl:
 - Mažybinių negalavimų, kaip kosėjimas, peršalimas, visų vaistų vartojimo, kaip ir kada juos vartoti
 - Apie sveiką gyvenimo būdą,- daugiau mankštintis, gerai maitintis
 - Dėl profilaktinio gydymo, kaip dėl vaistų, mažinančių cholesterolio kiekį kraujyje, kaip apsisaugoti nuo saulės, seksualinės sveikatos
 - Papildomų ar alternatyvių vaistų, - kurie gali būti tinkami jūsų būklei, ir gali būti vartojami su jūsų pastoviais vaistais
 - Kūdikių priežiūra, taip pat vaikams ir seneliams skirtų vaistų vartojimą, kurių poreikiai gali skirtis dėl amžiaus
- Teikti paramą, patarimus ir nikotino pakaitalų terapiją, padėti žmonėms mesti rūkyti
- Suteikti ir patarti dėl nenumatyto hormoninio nėštumo nutraukimo (morning after pill – piliulė ryte, po)
- Patarti dėl sveikatos priežiūros kelionės metu
- Kai kurios vaistinės gali teikti skiepus reikalingus keliaujant, ir profilaktiškus skiepus nuo maliarijos
- Kai kurios vaistinės skiepija nuo gripo

Vaistininkai gali atsakyti į bet kokius jums kylančius klausimus apie tinkamų vaistų pasirinkimą ir naudojimą. Jie taip pat pataria, kaip gydyti kasdieniškus negalavimus, ir pataria, jei jums būtų geriau pasikonsultuoti su gydytoju.

Darbo valandos

Dažniausiai vaistinės veikia nuo pirmadienio iki penktadienio, taip pat šeštadienio rytais. Kai kurios dirba šeštadienio popietėmis ir sekmadieniais. Kai kur vaistinės dirba papildomas, ilgesnias nei paprastai darbo valandas, pagal rotaciją. **NHS helpline** (NHS pagalbos linija) telefonu: **0800 22 44 88** veikia nuo 8val. iki 10val. vakaro, septynias dienas per savaitę ir gali patarti, kur yra artimiausia dirbanti, pagal receptą išduodanti vaistus, vaistinė.

Vaistinių, ypač tų, kurios dirba pagal rotaciją darbo laikas yra nurodomas languose ir vietiniuose laikraščiuose. Parduotuvės, kampo arduotuvės ir kai kurios degalinių parduotuvės prekiauja keletu be recepto parduodamu vaistų, kuriems įsigyti vaistininko patarimas nebūtinai.

Šios parduotuvės gali dirbti net tada, kai jau jūsų vietinė vaistinė užsidarė. Jeigu sergate, ar jaučiatės ne kaip, kada uždaryta jūsų poliklinika, jūsų vaistininkas/ė galės jums patarti ir išduoti tinkamus medikamentus.

Jeigu jūsų vaistininkas negali jums pagelbėti, ir jūs jaučiate, jog negalite laukti, kol susitiksute su gydytoju, jūs turėtumėte skambinti į **NHS 24** telefonu: **08454 24 24 24**. Jeigu jūs ar jūsų šeimos narys papuolė į avariją, ar į nenumatytą nelaimingą atvejį, susisieki su greitąją pagalbą skambindami **999** ar **112**.

Vaistai pagal receptą ir kiti Medikamentai

Tai yra tokie vaistai, kuriuos priskirti gali tik kvalifikuotas gydytojas ar dantistas. Taip pat keletas NHS Grampian bendruomenės personalo narių, tokių kaip seselės, akušerės, vaistininkės ir kiti sveikatos specialistai, kurie yra baigę Ne-Medicininį Vaistų Išrašymo Kursą. Šis kursas kvalifikuoja juos išrašyti limituotą vaistų ar medikamentų kategoriją.

Pagal receptą priskirti vaistai ir medikamentai dažniausiai yra labiau veiksmingi nei tie, galimi 'už prekystalio', ir pagal įstatymus, jie turi būti griežtai kontroliuojami.

Mokesčiai už išrašytus vaistus

Jums gali būti priskiriami nemokami, NHS išrašomi vaistai, jeigu tuomet, kai ateinate pasiimti vaistų, jūs:

- Esate jaunesnis nei 16 metų amžiaus
- Esate 16, 17 ar 18 metų amžiaus ir mokotės dieniniame skyriuje
- Esate 60 metų amžiaus ar vyresnis
- Turite galiojantį motinystės ar medicininį atleidimo nuo mokėjimo sertifikatą(EC92)
- Turite galiojantį, išrašytą išankstinio mokėjimo sertifikatą
- Turite galiojantį kare dalyvavusio pensininko atleidimo sertifikatą
- Esate įtrauktas į dabartinį NHS HC2 sertifikatą
- Jums buvo išrašyti nemokami kontraceptiniai vaistai
- Jums buvo išrašyti nemokami vaistai tuberkuliozės gydymui
- Turite ar susiradote partnerį, kuris gauna „Income Support“ (Pajamų Pašalpą)

- Turite partnerį, kuris gauna „Pension Credit“ (pensijos kreditas) garantuotą kreditą (PCGC)
- Turite ar susiradote partnerį, kuris gauna „Income based Jobseeker’s Allowance“ (Pagal Pajamas Nustatomo Darbo leškotojo Pašalpą)
- Turite teisę į, ar esate įvardytas, galiojančiame „Tax Credit Exemption Certificate“ (Mokesčių Kredito Atleidimo Sertifikatą)
- Turite ar susiradote partnerį, kuris gauna su pajamomis susijusią „Employment Support Allowance“ (Įsidarbinimo Paramos Pašalpą)

Pastaba: Išrašomų vaistų mokesčiai Škotijoje skiriasi nuo tų, esančių Anglijoje, Šiaurės Airijoje ir Velse. Vaistai nekainuoja žmonėms:

- Vaistams ar medikamentams išduodamiems ligoninėje
- Išrašytiems kontraceptiniams vaistams
- Medikamentai, asmeniškai išrašomi GP – (šeimoms gydytojo) pavyzdžiui, per apsilankymą namuose
- Medikamentai išduoti ligoninėje ar klinikoje gydyti lytiniu būdu plintančioms ligoms

Škotijos Vyriausybė pareiškė savo intenciją išleisti naujus įstatymus, kurie įgalins panaikinti visus NHS mokesčius už išrašomus vaistus prieš 2011 m. balandžio.

NHS Grampian regiono Dantistų Paslaugos

Ar aš turiu teisę į nemokamą NHS dantų priežiūrą?

Visi JK piliečiai ir pažymėtų šalių piliečiai, turi teisę naudotis NHS dantistų paslaugomis. Tačiau skirtingai nuo šeimos gydytojo paslaugų, paprastai už jas reikia mokėti. Mokestis priklauso nuo gydymo tipo.

Jums nereikės mokėti už dantistų paslaugas, jeigu, kai prasideda jūsų dantų gydymas, jūs esate:

- Jaunesni nei 18 metų
- 18 metų ir mokotės dieniniame skyriuje
- Nėščia, ar pagimdėte kūdikį per paskutinius 12 mėnesių prieš prasidedant gydymui
- Esate stacionarinis NHS ligonis ir gydymas atliekamas ligoninės dantisto
- Esate NHS Ligoninės Dantistų Paslaugų ambulatorinis ligonis (visgi gali tekti mokėti už protezus ir tiltelius)
- Gaunanti/s, ar jūsų partneris gauna;
 - pajamų pašalpą
 - Pagal pajamas nustatomo Darbo ieškotojo Pašalpą
 - Pencijos Kreditą, garantuotą kreditą
- Turite teisę į ar esate įvardytas ant galiojančio „NHS Tax Credit Exemption Certificate“ (atleidimo nuo mokesčių kredito sertifikata)
- Įvardytas ant galiojančio HC2 sertifikato

Jeigu turite HC3 sertifikata, jums gali būti pagelbėta susimokėti už jūsų NHS dantų gydymą

Kaip NHS dantų priežiūra yra suteikiama?

NHS dantų priežiūra yra suteikiama dviem pagrindiniais būdais.

Jie yra:

Apmokami NHS Dantistai

Apmokami dantistai yra įdarbinami NHS ir tik tai užsiima NHS darbu.

Bendri Dantų Gydytojai

Jie yra nepriklausomi rangovai. Daugelis iš jų užsiima abiem, NHS ir privačiu dantų gydymu. Tačiau kai kurie tiktai gydo privačius klientus.

Kaip man surasti NHS Apmokamą Dantistą ar Bendrą Dantų Gydytoją, kuris užsiima NHS gydymu?

Šiuo metu, deja, visoje šalyje yra NHS Apmokamų Dantistų ir Benrų Dantų Gydytojų trūkumas, kurie sutiktų gydyti NHS dantistų pacientus. Tai reiškia, jog gali būti sunku užsiregistruoti pas dantistą, kuris atlieka NHS dantų gydymą.

Kad padėtume žmonėms užsiregistruoti dėl NHS dantų gydymo, NHS Grampian regione turi veikiančią **Dantų Informacijos ir Patarimo Liniją (DIAL)** kuri dirba nuo 8.15 ryto iki 5.45 vakaro nuo pirmadienio iki penktadienio ir gali būti pasiekiami telefonu: **0845 456 5990**. Ši tarnyba pataria, kaip ir kokia NHS dantų priežiūra yra parūpinama jūsų gyvenamoje vietoje. Jeigu šiuo metu NHS dantų paslaugos yra neprieinamos, jie gali patarti, kaip patekti į NHS Grampian Dantistų Laukimo Sąrašą.

Ką NHS Grampian daro, kad padidintų NHS dantistų paslaugų galimybę Grampian regione?

NHS Grampian pradėjo ambicingą Dantistų Veiksimo Planą, kad pagerintų glimybę NHS dantistų paslaugoms gauti. Į veiksmo Planą įeina:

- Naujos Dantistų mokyklos Aberdeen'e pastatymas naujų dantistų paruošimui
- Nuo 2013 m. mažiausiai 20 naujų dantistų baigs naugą Aberdeen'o Dantistų Mokyklą
- Įdarbinimo akcija tam, kad padidintų Apmokamų NHS Dantistų skaičių 20cia per metus, per ateinančius keturis metus
- Iki 2012 metų, bus sukurta 124,000 naujų NHS vietų dantims gydyti Grampian regione
- Iki 2010 metų, NHS Grampian ruošiasi pavyti ir pralenkti, Škotijos Vyriausybės siekius, jog 60% Pradinės 1 ir Pradinės 7 klasės vaikai neturėtų dantų gedimo

Daug laiko ir pastangų yra skiriama Grampain dantistų paslaugų prienamumo pagerinimui, tačiau šis procesas užtruks kiek laiko.

Ką daryti, jeigu man režiančiai skauda dantį?

Jeigu gyvenate Aberdeen Mieste ar Aberdeenshire apylinkėje, ir nesate užsiregistravęs pas dantistą, nei pas NHS dantistą, nei pas privatų, arba jeigu lankotės Grampian regione, **NHS 24** gali suorganizuoti vienkartinį, nenumatyto atvejo susitikimą, vienoje iš NHS Dantų Poliklinikų Aberdeen Mieste ar Aberdeenshire. Prašome skambinti NHS 24 telefonu: **08454 24 24 24**. Mokestis bus paskaičiuotas įprastais NHS tarifais.

Okulistų Paslaugos

Optometristai yra kvalifikuoti specialistai, kurie yra apmokyti pasirūpinti jūsų regėjimo reikmėmis, nuo akių tyrimo iki mokyklinio amžiaus vaikams, iki tokios būklės gydymo, kaip glaukoma, kataraktas ar dėmių degeneracija.

Optometristas gali:

- Įvertinti neatidėliotinas akių priežiūros problemas
- Atlikti pilną akių tyrimą
- Patikrinti, ar nėra akių sutrikimų
- Gydyti įvairias akių būklės kategorijas
- Išrašyti akinius ir kontaktinius lęšius

Jūsų vietinis optometristas jums parūpins nemokamą akių priežiūrą, už kurią moka NHS. Surasti optometristą skambinkite **nemokamu** NHS Grampian pagalbos telefonu **0500 20 20 30**.

NHS akių patikrinimas

Tai yra atliekama **nemokamai** visiems pacientams, gyvenantiems Škotijoje, ir nurodytų šalių piliečiams. Jeigu akiniai reikalingi, optometristas išrašys receptą, kuris galioja du metus.

NHS Optikos talonai

Kai kurie žmonės turi teisę į talonus, kurie gali padėti sumažinti akinių, ar kontaktinių lęšių, kainą. Jūs turite teisę į NHS optikos taloną, jeigu jūs esate:

- Jaunesnis nei 16 metų
- 16, 17 ar 18 metų ir mokinatės dieniniame skyriuje
- Gaunanti/s, ar jūsų partneris gauna:
 - Pajamų pašalpą
 - Pagal pajamas nustatomą Darbo ieškotojo Pašalpą
 - Pensijos Kreditą (garantuotą kreditą)
 - Turite teisę į/ ar esate įtrauktas į galiojantį NHS atleidimo nuo mokesčių sertifikatą
 - Įvardytas galiojančiame HC2 sertifikate

Jeigu jūsų akiniai ar kontaktiniai lęšiai kainuoja daugiau, nei jūsų talono vertė, jums reikės sumokėti skirtumą.

Darbo Valandos

Dauguma optometrų dirba įprastas darbo valandas nuo pirmadienio iki penktadienio, ir kai kurie dirba savaitgaliais.

Skubiai akių priežiūrai ne darbo valandomis, prašome skambinti **NHS 24** telefonu: **08454 24 24 24**. Sunkių akies sužeidimo, ar traumos atveju, skambinkite į greitąją pagalbą **surinkdami 999** ar **112**.

Ar aš galėsiu bendrauti su gydytojais ir slaugytojomis, jei nesuprantu ar sunkiai suprantu anglų kalbą?

Visuose „Grampian“ šeimos gydytojų centruose, ligoninėse yra įrengta „Kalbos linijos“, vertėjavimo telefonu galimybė, ir personalo darbuotojai yra apmokyti ja naudotis. „Kalbos linija“ leidžia per 60 – 90 sek. susisiekti su profesionaliais vertėjais telefonu, kurie verčia iš/į 120 skirtingų kalbų. Jei nekalbate angliškai arba jei gerai nesuprantate šios kalbos, jūs vis tiek galėsite lengvai bendrauti su gydytoju ar slaugytoja. Jei norite, galite per „Kalbos liniją“ informuoti savo gydytoją ar slaugytoją, kad jūs pageidaujate, jog, vėlesniems vizitams, jei įmanoma, vertėjas atvyktų tiesiogiai.

Kitos kalbos ir formatai

Šis leidinys išleistas anglų ir kitomis kalbomis. Jį galima gauti dideliu formatu, kompaktiniame diske arba kitais formatais pagal poreikį. Paprašykite savo angliškai kalbančio draugo ar giminaičio paskambinti, parašyti ar el. paštu susisiekti su „Corporate Communications“.

Smulkesnė informacija:

Corporate Communications,
Ashgrove House,
Aberdeen Royal Infirmary,
Aberdeen AB25 2ZA

Telefonas: (01224) 551116 or 552245

El. paštas: Grampian@nhs.net

Teiraukitės leidinio:

CGD 090136